Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 43 | Vilnius 1938 m. rugsėjo 27 d. | Pirmi metai

NAUJAS KRIZIS

Per paskutines dvi savaites įvairūs įvykiai vienas po kito lėkė galvatrūkčiais. Kasdien rytą radijas ir laikraščiai pranešdavo, kad iki vakaro viskas paaiškės, viską žinosime, vakarais vėl būdavo pranešama, kad rytojaus diena bus tikrai lemianti. Tačiau kitą dieną vėl tą patį užgirsdavome, kol pagaliau faktų gausumas susiliejo į vieną chaosą, lyg pakilę nuo viesulo dulkių stulpai į vieną debesį, kuris nežinia į kurią pusę nueis ir kiek nelaimių padarys.

Jeigu svarbieji politiniai įvykiai būtų neklastojami, jeigu apie juos rašytų sąžiningi žmonės, gal ir nebūtų tokio nervų įtempimo. Bet kai mažus dalykus dažnai išpučia į didelius, o svarbius faktus nutyli, arba iš jų netgi šaiposi, tai tikrai viskas susilieja į didelį chaosą, kuriame labai sunku susivokti ir dar sunkiau pasakyti, kas bus ryt, poryt. Juo labiau, kai laikraščiai nėra nešališkai politikų informuojami ir tokiais atvejais įvairių pakraipų spaudos organai savaip nušviečia, savaip įvertina politinio gyvenimo naujienas, kurių, kaip jau pažymėjome, šiuo metu yra labai daug.

Turint prieš akis faktų gausumą ir nežinant jų vispusiškai, sunku iš esamos padėties daryti išvadas, rizikinga yra pranašauti. Tačiau publicistinė pareiga verčia, kiek leidžia aplinkybės, bent įvertinti tai, kas darosi šiuo metu Europoje.

O Europoje, būkime atviri, daug kas darosi naujo. Visų pirma, kaip jau esame pažymėję, nepaprastu greitmu auga ir stiprėja germanų tautos galybė. Ilgam ar trumpam, savo laimei ar susmukimui — nuomonių yra visokių — ta galybė auga vokiečių tautos jungimu į vieną valstybę.

Šiai vokiškojo ugnikalnio besiveržiančiai į visas puses lavai nieks nedrįsta pastoti kelio, nes, tur būt, nieks nesijaučia tiek stiprus, kad galėtų tą lavą sulaikyti. Po Didžiojo karo Europa, ištroškusi taikos, vis dar tikėjo didžiųjų Anglijos ir Prancūzijos demokratijų jėga, galybe. Deja. Jau prieš keleris metus, kai Anglija nedrįso pastoti italams kelio Abisinijon, buvo pirmas ženklas, kad Anglijos galybė darosi legenda, kuria ne visi tiki. Vėliau, prasidėjus naminiam Ispanijos karui, kuriame atvirai dalyvauja Italija, buvo antras apčiuopiamas smunkančios Anglijos galybės įrodymas, o kai šiemet Vokietija be jokio šūvio užėmė Austriją, galutinai paaiškėjo, kad taikos tariamosios saugotojos: Anglija ir Prancūzija, yra bejėgės prieš vokiškąjį imperializmą.

Dabar, kada vokiečiai atvirai pareikalavo kaimyninės valstybės žemių, Anglija su Prancūzija ne tik tokiam reikalavimui nepasipriešino, bet tyliai su tuo sutiko, pačios laužydamos Versalio sutarties paskutinę dalį, kurioje yra nustatytos pokarinių valstybių sienos. Kalbant atvirai, reikia jau dabar pažymėti, kad, jei Hitleris gaus Čekoslovakijos dalį, tai bus laimėjęs ne tik teritoriją ir porą milijonų gyventojų, bet Versalio sutarties gynėjų rankomis bus galutinai sulaužęs tą sutartį, ir tai bus nesugriaunamas argumentas tolimesnei vokiečių imperializmo akcijai.

Ne dovanai tad kai kurie blaivesnieji publicistai aiškiai pažymi, kad šiuo metu pergyvename tam tikrą politinės dorovės (jeigu tokia dorovė iš viso yra) krizį, kurio pasėkos gali būti nepageidaujamos. Ir tai visų pirma todėl, kad kas gi tikės sutartims, jeigu jos taip lengvai laužomos, jeigu jų atsižadama, jeigu visokie traktatai, kuriais remiasi tarptautiniai valstybių santykiai, laikomi negaliojančiais popiergaliais. Maža to, kad sutartys laužomos, kad pažadai pamirštami, bet dar gi tuo didžiuojamasi, iš to džiaugiamasi. Tai jau nieko gero nepranašaująs reiškinys.

Tokios tai mintys ateina į galvą žiūrint į visa tai, kas dabar vyksta Europoje.

Lietuva taip pat budi

Dėl dabar susidariusios nepaprastos tarptautinės būklės budi visa Europa. Daug dėmesio kreipia į Europos įvykius ir Lietuva.

Kauno laikraščiai praneša, kad šiomis dienomis Lietuvos ministerių taryba, Valstybės Prezidento Antano Smetonos pirmininkaujama, smulkiai aptarė dabartinę tarptautinę būklę ir padarė atitinkamus sprendimus dėl visokių galimų Europoje įvykių.

×

Dėl šių dienų tarptautinių politinių įvykių Lietuvos užsienių reikalų ministeris St. Lozoraitis turėjo Ženevoje visą eilę pasitarimų su žymiaisiais kitų valstybių politikais. Ypatingai glaudų kontaktą min. Lozoraitis palaikė su Baltijos valstybių delegacijomis. Latvijos ir Estijos delegacijoms pagerbti rugsėjo 23 d. min. Lozoraitis buvo suruošęs Ženevoje vaišes.

KAS BUS TOLIAU?

Nauja Čekoslovakijos vyriausybė

Čekoslovakijos vyriausybė šio mėn. 21 dieną vakarą atsakė Prancūzijos ir Anglijos vyriausybėms, kad ji priimanti jų to paties mėn. 19 dienos notą, kurioje buvo reikalaujama atiduoti Vokietijai savo teritorijos dalį. Čekoslovakijos vyriausybė valstybės rekalus ir garbę gynė iki paskutiniųjų ir tik paaiškėjus, kad Čekoslovakija neteko savo ilgamečių sąjungininkų - prancūzų paramos, sutiko nusileisti.

Toksai Hodžos vyriausybės žingsnis buvo paskutinė valstybės gelbėjimo priemonė, kurią panaudojęs premjeras Hodža atsistatydino. Vyriausybės priešakyje atsistojo vyriausias armijos vadas generolas Syrovy. Abidvi čekų ir slovakų tautos sunkiomis valstybės gyvenimo valandomis parodė susiklausimą ir didelį politinio gyvenimo subrendimą.

Pažymėtina, kad į naują Čekoslovakijos vyriausybę įėjo ir du ministeriai slovakai.

GENEROLAS SYROVY
Čekoslovakijos premjeras

Naujas Čekoslovakijos ministeris pirmininkas generolas Syrovy yra gimęs 1888 metais sausio 24 dieną, Moravijoje. Jaunas būdamas, Syrovy stojo į kariuomenę. Karo pradžioje buvo Varšuvoje. 1914 metais stojo į čekoslovakų legioną Kijeve ir buvo pirmas čekoslovakas, kuris gavo rusų kariuomenės pasižymėjimo laipsnį. Jis perėjo visus laipsnius ligi generolo, kuriuo buvo paskirtas 1918 metais rugpiūčio mėn. Tuo pačiu laiku jam buvo pavesta vyriausia čekoslovakų kariuomenės vadovybė Rusijose. Vėliau buvo jungtinės kariuomenės jėgų viršininkas Volgos-Uralo fronte. Vėliau vadovavo čekoslovakų legionų žygiui iš Sibiro į tėvynę per Sibirą. 1922 metais jis jau divizijos generolas, 1924 metais generalinio štabo viršininko padėjėjas ir 1926 metais čekoslovakų generalinio štabo viršininkas. 1926 metais buvo krašto apsaugos ministeris. Tais pačiais metais, perorganizavus vyriausybę, jis vėl grįžo į generalinio štabo viršininko pareigas. 1933 m. buvo paskirtas generaliniu čekoslovakų kariuomenės inspektoriumi.

Perankstyvas džiaugsmas

Tą pačią dieną, kada Čekoslovakijos vyriausybė pranešė priimanti Prancūzijos ir Anglijos notą, vokiečių gyvenamuose pasienio kai kuriuose miesteliuose ir net miestuose hitlerininkai buvo nuginklavę čekų policiją ir žandarmeriją. Dėlto kai kur buvo išleista džiaugsmingai suredaguotų nepaprastų priedų, kuriuose buvo rašoma, kad Sudetai esą jau vokiečių užimti. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad tai būta perankstyvo džiaugsmo, nes naujoji Čekoslovakijos vyriausybė ėmėsi griežtų priemonių ir su kariuomenės pagelba bematant sulikvidavo hitlerininkų milicijos „valdžią".

Čemberlenas patarė neskubėti dalintis Čekoslovakija

Kaip jau buvo pranešta, šio mėn. 22 dieną į Vokietiją vėl atvyko Anglijos premjeras Čemberlenas pasimatyti su Hitleriu. Atvykęs į Pareinės krašto miestą Godesbergą, Čemberlenas štai ką pareiškė anglų spaudos atstovams.

„Tuo tarpu svarbiausias ir pagrindinis dalykas yra tas, kad visos šalys ir visi suinteresuotieji nestatytų tokių Čekoslovakijoje lokalių sąlygų, kurios galėtų sutrukdyti derybų eigą".

Ta proga premjeras visu rimtumu kreipėsi į visus, kad laikytųsi tvarkos ir nesiimtų jokios akcijos, dėl kurios lengvai galėtų kilti nesusipratimai.

Toksai Anglijos premjero pareiškimas ypač nepatiko tiems, kurie buvo pasirengę kuo greičiau pradėti dalintis Cekoslovakija.

Čemberleno pasitarimai su Hitleriu

Šio mėn. 22 dieną atvykus Čemberlenui į Godesbergo miestą, tuojau įvyko pasikalbėjimas su Hitleriu. Telegramų pranešimų, tą dieną Hitleris su Čemberlenu kalbėjosi daugiau kaip tris valandas. Apie tos dienos pasikalbėjimus nebuvo išleista jokio oficialaus pranešimo, nes pasikalbėjimai buvo tęsiami dar kitą dieną.

Kaip ketvirtadienį, taip ir penktadienį įvykę pasikalbėjimai apčiuopiamų rezultatų nedavė. Iš įvairių pranešimų aiškėja tik tai, kad Čemberlenas reikalavo, kad prieš diplomatinėms deryboms pasibaigiant, Vokietija nemėgintų su kariuomenės pagelba užimti Čekoslovakijos dalies, prie kurios reiška pretensijų. Tokius reikalavimus Čemberlenas išdėstė laiške, į kurį Hitleris atsakė penktadienį (IX-23 d.) popietinėmis valandomis.

Po to pasklido gandu, kad Čemberlenas esąs pasirengos išvažiuoti. Iš to buvo daroma išvada, kad derybos nepavykusios. Bet į pavakarį dar kartą buvo pamėginta laimės, ir 22 val. 30 min. (pusiau vienuoliktą naktį) Čemberlenas vėl susitiko su Hitleriu, su kuriuo kalbėjosi tris valandas. Tikslūs pasikalbėjimo rezultatai taip pat neskelbiami; žinoma tiktai, kad Čemberlenas gavo Hitlerio memorialą dėl Čekoslovakijos vokiečių.

Šis memorialas bus įteiktas naujai Čekoslovakijos vyriausybei

Po to, Čemberlenas šeštadienio rytą lėktuvu išskrido į Angliją.

Čekoslovakijoje paskelbta mobilizacija

Oficiališkai pranešama, kad šio mėn. 23 dieną vakarą Čekoslovakijos prezidentas Benešas pasirašė mobilizacijos dekretą, kuriuo eilės metų atsarginiai buvo pašaukti per šešias valandas atvykti į savo pulkus.

Vokiečių spaudos žiniomis, šiuo metu Čekoslovakijos armijoje yra jau 900.000 kareivių.

Lenkų spauda, rašydama apie šį įvykį, praneša, kad paskelbus mobilizaciją, daugelis vokiečių, vengrų ir lenkų nestojo kariuomenėn ir, esą, daugelis jau dabar bėgą iš Čekoslovakijos kariuomenės.

Didelis ciklonas Amerikoje

Žuvo 500 žmonių

Šio mėn. 22 dieną Jungtinėse Amerikos Valstybėse siautė nepaprastai smarkus viesulas— ciklonas, kuris Atlanto vandenyno pakraščiuose padarė milijoninių nuostolių. Pažymėtina, kad praūžus baisiam ciklonui ir sugriovus tūkstančius namų, vėl prasidėjo gražus saulėtas oras.

Telegramų pranešimu, siaučiant ciklonui žuvo apie 500 žmonių, keli tūkstančiai yra sunkiai sužeistų ir apie 12.000 gyventojų liko be pastogės. Nuostolių padaryta 200 tams milijonų dolerių.

Po daugelio namų griuvėsiais vis dar randama užmuštų ir sužeistų žmonių.

Palestinoje tikras karas

Spaudos pranešimu, Palestinoje darosi kas kart neramiau. Arabai vis didesniais būriais organizuojasi, kaipo sukilėliai ir beveik kasdieną įvyksta mūšių kaip su žydais, taip ir su anglų policija bei kariuomene. Kai kuriuose mūšiuose iš anglų pusės dalyvauja lėktuvai, kurie bombarduoja sukilėlius. Arabai ne tik kovoja su ginklu rankose, bet plačiai vartoja terorą, degindami valdžios įstaigas ir net mokyklų namus.

Turimomis žiniomis, nuo šio mėn. 1 iki 15 dienos Palestinoje žuvo 88 arabai, 35 žydai ir 5 anglai.

Sužeistųjų buvo 104 žmonės.

Negirdėtas vokiečių įtužimas

Kaip ir reikėjo laukti, nauja Čekoslovakijos vyriausybė vokiečiams nepatiko ir jų spauda, gavusi tam tikrus nurodymus, tuojau išgalvojo naują priekabę, kad, girdi, iš viso, esą, negalima kalbėtis su Čekoslovakijos vyriausybe, kuri toleruojanti komunizmą ir leidžianti jam pas save gyvuoti.

Be to, vokiečių laikraščiai priešakyje su hitlerin. organu „Voelkischer Beobachter" reikalauja, kad kuo greičiau pasitrauktų Čekoslovakijos prezidentas Benešas.

Anglijos opozicijos nusistatymas

Viešoji pasaulio opinija už šiuo metu susidariusią tragišką padėtį kaltina Anglijos konservatistus, kurie dabar turi savo rankose valdžią ir kurie per daug, be jokio tvirtesnio pasipriešinimo, nusileido vokiečiams, leisdami jiems statyti vis didesnius reikalavimus.

Tokios pačios nuomonės yra ir visa dabartinė Anglijos opozicija, kurią sudaro liberalų ir darbo partija.

Opozicijos laikraščiai atvirai kaltina Čemberleną, o daugelyje vietų šaukiamuose mitinguose priimamos griežtos rezoliucijos, nukreiptos prieš daromus vokiečiams nusileidimus. Opozicija la-

(Žinios pabaiga 4-tame puslapyje

Rinkimai į Lenkijos seimą

Lenkijos Seimas ir Senatas, sudaryti 1935 metais, dar nebaigę savo konstitucijoje numatyto termino, visai netikėtai buvo paleisti ir tuojau paskelbti nauji rinkimai, kurie įvyks šiemet lapkričio 6 ir 13 d. Paleistas Seimas buvo išrinktas ir naujas bus renkamas pagal naują rinkimų tvarką (ordinaciją), kuri betarpiškų rinkimų nenumato. Pagal dabartinę ordinaciją, rinkėjai patys negali išstatyti savo kandidatų, jie tik gali balsuoti už kandidatus.

Pagal dabartinę ordinaciją, visa valstybė suskirstoma į rinkimų apygardas, kiekvienoje apygardoje sudaromi tam tikri komitetai, kurie ir išrenka kandidatus į seimo atstovus.

Kas sudaro tuos komitetus?

Į komitetus siunčia savo atstovus įvairios organizacijos, miesto, apskričių ir valsčiaus savivaldybės, įvairios organizacijos ir t. t. Kiekvienoje vaivadijoje vaivada savo parėdymu nustato, kurios organizacijos ir kiek atstovų gali ir privalo siųsti į apygardos rinkimų komitetus.

Štai Vilniaus vaivada šio mėnesio 15 d. išleistame parėdyme nurodė, kad į Vilniaus vaivadijoje esamus rinkimų apygardų keturius komitetus turi teisę deleguoti atstovus šios organizacijos: Vilniaus miesto taryba (2 atstovus), Naujos Vileikos (2 atst.), Prekybos ir pramonės Rūmai (7), Amatininkų Rūmai (3), Centralinė Darbininkų Katalikų Sąjunga, Klasinė Darbininkų Sąjunga ir kitos panašios darbininkų profesinės sąjungos po 1 bei po 2 atstovus, Gydytojų Rūmų Taryba (3), Advokatų Rūmų Taryba (2), Notarų Rūmų Taryba (1), Kelių Technikų Sąjunga (1), Moterų Draugija „Policijos Šeimyna" (2), Katalikiška Moterų Draugija (1), Moterų šv. Vincento a Paulio Draugija (2), Moterų Draugija „Karių šeimyna" (2), Miesto Valdininkų Sąjunga (2), Žemės Ūkio Rūmų Taryba (9), Miesto Tarybos Švenčionyse, Švenčionėliuose, Pabradėje ir t.t., Apskrities Taryba Vilniuje, Švenčionyse ir t. t., valsčiaus taryba Valkininke, Varėnoje, Tverečiuje, Dūkšte, Gervėčiuose ir t.t. nuo 2 iki 10 atstovų.

Čia suminėjome bevik visas organizacijas ir savivaldybes, kurios turi teisę deleguoti savo atstovus į apygardos rinkimų komitetus. Kiekvienos minėtos organizacijos atstovybė, pavyzdžiui, Katalikių Moterų Draugijos valdyba, Varėnos ar Tverečiaus valsčiaus taryba išrenka joms numatytą atstovų skaičių, kurie skaitomi rinkimų apygardos komiteto atstovai. Visi minėtų organizacijų atstovai, sudarę komitetą, parenka kandidatus į seimą. Rinkėjai, balsuotojai gali balsuoti, rinkti tiktai komitetų išstatytus kandidatus. Pasirinkimo nėra.

Aukščiau išvardintos organizacijos, kurios turi teisę siųsti savo atstovus į rinkimų apygardos komitetus, yra lenkiškos. Tik vienoje kitoje valsčiaus taryboje yra vienas kitas lietuvis. Iš to jau aišku, kad šio krašto lietuviai savo kandidatų į seimą išstatyti negali.

Ta proga primename, kad Lenkijos konstitucija ir kiti įstatymai neverčia balsuoti ir už nebalsavimą nebaudžia. *J.*

Tyla ir kas toliau

(Mūsų gyvenimo laikotarpiai)

Tai buvo gyvenimas, kada mūsų kaimas turėjo prisisteigęs daugybę skyrių ir ratelių, o miestas turėjo apsčiai centrų.

Būdavo, tik klausyk, tai čia, tai ten vaidinimas, akademija, paskaita, ar kita kuri kultūrinė promoga. Tuomet niekas ir tikėti nenorėdavo, kad viso to kada nors nebebus.

— Tai — sakydavo — gali apkarpyti skyrių skaičių, bet kad visus uždarytų, nepanašu. Juk jų pačių statistika priskaito mūsų šiame krašte visą 80 tūkstančių. Vadinasi, jeigu neneigia, kad mūsų čia yra, negali neigti ir draugijų bei skyrių reikalingumo.

Bet kai ėmė nykti vienas po kito skyriai, kadaise dažniausiai su dideliu vargu įsteigti, daugumui atrodė, kad kas kas, bet jau draugijų centrai su visu savo turtu tikrai liks nepaliesti. Ir kaip čia dabar, rodėsi tuomet, ims ir atims turtą!? Tiek metų buvo ir niekas neatėmė, o dabar...

— Ne, jie nenorės „tokio" skandalo daryti, pagaliau, ką jau čia mes kalti. Reikia gi įrodyti tariamai blogą darbą ir t. t.

Geros mūsų viltys netrukdė draugijų istorijai savais keliais eiti. Kai atėjo laikas, užteko visokių argumentų, motyvų, priekaištų. Pasirodė, kad visos draugijos grėsė viešajam saugumui ir tvarkai. Už tokį jų nusikaltimą ir neramumą kone visas ėmė ir „pakorė", (ar „užkorė", nelygu kaip išversime žodį „zawiesić"). Kad draugijos daugiau nebedrumstų ramybės ir nebeardytų tvarkos, reikėjo joms globėjų, vadinamųjų kuratorių. Pasielgta visai nuosekliai. Bet, kadangi niekas nieko pasaulyje dykai nedaro (dykai ir ausin niekas nekerta), tai ir ponams globėjams už rūpestį ir „pasišventimą" dėl svetimų nuodėmių turėjo būti atlyginta. Tai suprantama.

Šis laikotarpis, kuriame buvo „kariamos" ir net galutinai pakasamos draugijos turi jau mūsų visuomenėje savo ir vardą: tai, girdi, kuratorių laikmetis. Toks jis liks ir istorijai.

Pirmas šio krašto kultūrinio gyvenimo laikotarpis, — mokyklos, draugijos, skyriai ir antras laikotarpis-kuratorių. Atvažiuoja iš kaimo lietuvis ūkininkas, eilinis darbininkas, buvęs mokytojas, skaitykčios vedėjas, buvusio skyriaus pirmininkas ir klausia:

— Na, kaip, ar dar nėra atsakymo iš Varšuvos?

— Kokio atsakymo? — klausi?

— Na gi šito atsakymo — sako — į prašymus, kur visi rašėm ir siuntėm, kad draugijas atidarytų.

— Rašėm ir mes, pasigiri, bet atsakymo nėra ir gana.

— Ką padarysi, gal nenuėjo prašymas, ima žmogus abejoti. Bet, rodos, gi paštas gerai veikia. Tur būt, per toli karalius, kad „mužikėlio" balsas nepasiekia.

— O gal visiems atsakyti nėra laiko, juk dabar politikoj tiek darbo! Visi turi galvos sukimą. Vieni duoda, kiti ima. Kad duoda, nėra kaip neimti. Nei gimė, nei gims, kas duodamas neims. Bet ir imti reikia laiko, didelių suvažiavimų, kalbų ir t. t.

— Reikia, tai reikia, šitai tai šitep, bet gi, žiūrėk, vardinių dieną nors kiek piliečiai prisiunčia visokių sveikinimų savo valstybės didesiems vyrams.

— Kad ir negauna atsakymo kiekvienas atskirai (nors gauti, žinoma, būtų labai malonu), tai bent jau padėkojama visiems bendrai.

— Kodėl, sakysime, negalima būtų ir čia visiems bendrai telefonu pranešti? Vis žmogus žinotumei, ar nuėjo.

— Ak žinot, tai žinotum, bet daugiau nieko gal kol kas neturėtum — numoji ranka.

Toks šis trečiasis — *Laukimo* laikotarpis.

Kai įsmego viskas, lyg marmalynėn, tai nei priekin, nei atgal. Tik visokių liežuvių pilna, kurie žadina viltis ir kaip alkanam seilę varo.

Tačiau, atrodo, kad dabar mums dėl tų liežuvių nei geriau nei blogiau, viskas vietoje sustojo, ir tiek. Kiti, atvažiavę iš kaimo, pasakoja, kad ten kai kur vaikščioją kažkokie legalūs ir nelegalūs ir imą pirštis su naujomis draugijomis, kaip vilkai kūmystėsna. Kokios tos draugijos, kas jas žino. Bet, girdėti, esą tokių, kurias valstybė visomis keturiomis persekiojanti.

Visokiems gaivalams veikti kaimas dabar labai gera dirva. Būdavo, yra kas apšviečia, papasakoja. Dabar reikia pačiam pažinti, kuris vilkas ateina avies kailiu apsisiuvęs, kuris be kailio, kur avelė, o kur visų niekinamas šunpalaikis. Taip dalykams virtus, nieko daugiau nelieka, kaip pačiam daugiaus kaityti ir šviestis.

Toks šis trečiasis laikotarpis, stovėjimo vietoje metas, bandymų dienos.

Bet kas vietoje stovi, tam pavojus gresia likti. Turime tad stengtis, kad neliktume. Nusibodus be draugijų, rašėme, prašėme ir siuntėme visokius raštus, raštelius ir prašymus. Tyla. Žmonės sako: tyla — gera byla, niekas nežino, bet žinoti nori. Iš tolimųjų kaimų ir kaimelių, iš vienkiemių ir bažnytkaimių, nuo Dusios ežero bangų ligi Brėslaujos tamsiųjų vandenų, visur, kur plaka tautiečių širdys, ypač, kur yra gražaus, sveiko jaunimo, kyla didelis klausimas: *kaka, ar ilgai dar?* Tas klausimas kaitina širdį, svaigina galvą. Jis nemirė. Tyla nereiškia mirties, ji reiškia laukimą ir po kitą klausimą: *Kas toliau?* Quo usque tandem...

Akivara.

— Šio mėn. 24 dieną netoli Vatikano važiuodamas automobiliu susižeidė Vatikano užsienio reikalų vedėjas kardinolas Pačelis. Dabar sužeistasis kardinolas guli ligoninėje.

Visuomeninio Darbo Įstaigos vadovas viceministeris prof. IZ. TAMOŠAITIS.

VISUOMENINIO DARBO ĮSTAIGA LIETUVOJE

Prieš keletą mėnesių Lietuvoje buvo įsteigta Tautinės Kultūros ir Informacijos Įstaiga, kurios tikslas buvo — ugdyti lietuvių tautinė kultūra ir plėsti tautinė bei valstybinė propaganda. Ateityje buvo numatoma ši įstaiga paversti atskira ministerija ar kitokio pobūdžio įstaiga. Praėjusį mėnesį tai ir buvo padaryta.

Lietuvos ministerių taryba priėmė atskirą įstatymą, pagal kurį vietoj Tautinės Kultūros ir Informacijos Įstaigos įsteigta Visuomeninio Darbo Įstaiga. Pagal tą įstatymą šiai įstaigai veikti suteiktos visos reikalingos teisės. Įstatymas nusako, kad šios įstaigos veikimo tikslas yra—ugdyti piliečių tautinė ir valstybinė sąmonė ir nuolatos visuomenei teikti reikalingų žinių.

Šios įstaigos reikalingumą Kauno savaitraštis „Mūsų Kraštas" apibūdina šitaip:

„Gyvenamasis laikas daugeliu atžvilgių yra ypatingas. Iš jame gyvenančios tautos, kaip ir paskiro žmogaus, daug daugiau visko reikalaujama. Ypatingai visur šiuo metu reikalingas didelis apdairumas, veiklumas ir, panaudojant visas pačias moderniausias ir galingiausias priemones, visų tautos jėgų telkimas bendrajam tikslui.

PETRAS SVYRA!

ŽEMĖ ŠAUKIA.

Žemė miegojo!

Jos žmonės, trindami nuo miego ir sapno akis, klaidžiojo tamsiomis Nemuno ir Neries pakrantėmis. Kartais žmonės mėgindavo įlipti į Šatrijos ar Vilniaus kalnus ir, pasiekę viršūnes, norėdavo Žemei sušukti!.. Deja. Baisi likimo letena nustumdavo juos nuo viršūnių pakalnių tamsybėsna...

Viršūnėse gi spindėjo žiburiai. Laimės žiburiai...

Iš viršūnių jų spinduliai smego pakalnių tamsybėsna...

Žmonės juos matė!

Viršūnių žiburiai viliojo žmones...

Žmonės jų siekė. Deja...

Likimas stūmė žmones žemyn, kur niūru ir tamsu...

Ir vėl žmonės lipo!

Ir vėl krito...

Ir tvėrė taip ilgai. Oi ilgai...

Šimtai prabėgo nublukusių pavasarių, šimtai troškinančių vasarų, šimtai purvinų ir klampių rudenių, šimtai aštrių žiemų...

Praėjo šimtai metų, kai Žemės tamsybes perskrodė žaibas: perlėkė pirmas armotos šovinys!

Tada Žemė nubudo.

Pažadino ją... karas.

Karas, lyg baisusis siaubas, išblaškęs tamsybes, užgulė Žemės laukus, pievas, miškus, kalnus, slėnius; karas nuėjo Žemės pūdymais, parugėmis, atolais. Karas lindo į ankščiausius Žemės vieteles...

Žemėje ir blaivėjančiose jos padangėse prasidėjo karas!

Armotų šoviniai raižė Žemės padanges ir arė jos pūdymus... Šoviniai puolė Nemuno vandenysna... Tas šniokšdamas kėlė audrą! Šoviniai kapojo Žemės miško medžius...

Visur ūžė...

Visur Žemėje buvo karas!

Žemė ėmė alsuoti.

Joje ištryško kraujo verpetai...

Kraujo verpetai Žemės lygumomis tebėjo į Nemuną ir Nerį. Žemės kraujas Nemunu plaukė jūron—pasaulin...

Žemė šaukė pasaulio!

Tas tylėjo...

Praėję šimtai metų iš Žemės išspaudė paskutinius lašus.

Žemė buvo alkana...

Ji šaukėsi kraujo...

Žemė šaukė savo sūnus!

Ji šaukėsi savo sūnų kraujo!..

Užgirdo sūnūs Žemės-Motinos šauksmą.

Slėniais ir kloniais ėmė žygiuoti pulkai vyrų: — Žemės sūnų! Jie ėjo lieti kraujo už Žemę—Motiną!..

Tada Žemė ėmė gaivintis.

Horizontuose patekėjo saulės!

Šviesos spinduliai pasikė aptemusias Nemuno ir Neries pakrantes.

Malonūs vėjai ėmė lakstyti Žemės lygumomis. Gaivinę vėjai...

Bet Žemė vis dar šaukė sūnus! Ji reikalavo savo sūnų kraujo...

Tie ėjo.

Ir ėjo sūnūs lieti kraujo už Žemę—Lietuvą!..

Ore pūgos siautė.

Vėjas, lakstydamas sniegu pridengtomis lygumomis, kartais užkliūdavo už Pašilio pirkios. Pirkios langai imdavo birbėti.

Tada moteris, sėdinti prie lopšio, ištardavo:

— Pagailėk, Viešpate. Tokia pusnis...

Jai sėdįs prie stalo vyras nieko neatsakydavo. Sėdėjo jis galvą rankose spausdamas.

Pirkioje buvo ramu.

Tik kartais šaltas stiklų birbėjimas atsimušdavo į sėdinčių ausis. Tie nusipurtydavo:

— Toks šaltis...

Laukuose suspiegė vėjas. Ėmė daužytis į stiklus ir langines. Priemenėje subraškėjo durys... Greit visa nutilo. Staiga pirkutėn vidun įsprudo stiprus lanko stiklo subirbėjimas. Kažkas tai beldė į tuos stiklą..

Žmogus, atsirėmęs prie stalo, pakėlė galvą. Jo akys tamsoje įžvelgė kitą žmogų. Pažino.

— Man laikas... — prabilo imdamas rankosna šautuvą...

— Eini jau Juozai? — užklausė žmona.

— Einu. Pasilik viena su Vytautu. Augink jį ir auklėk... Aš gal jau ir nebegrįšiu...

— Juozai! Ir ko tau eit — pertraukė ji. Moters akyse sublizgėjo ašaros.

— Suprask! Tėvynės žemė šaukia! Ji reikalauja savo sūnų kraujo... Todėl einu. Ir jeigu man neteks daugiau grįžti šiton pirkion, primink po metų, po kitų užaugusiam Vytautui, kad jo tėvas žuvo gindamas Lietuvos žemelę... Taip pat, Monika, tada jam pasakyk, kad aš noriu iš sūnaus susilaukti gero ir doro lietuvio, kuris moka ir žino savo pareigas. Tokia mano valia...

Pabaigęs kalbėti pabučiavo žmoną ir lopšyje mažąjį sūnų Vytuką.

Juozas ėjo savanoriuosna.

Ėjo ginti tėvynės žemių...

— Sudiev...

— Sudiev...

Juozo jau nebuvo.

Monika stovėjo su sūneliu Vytuku rankose. Jos ranka durų pusėn braižė ore kryžius: laimino išvykstantį savanoriuosna vyrą...

Dienos šalo.

Karo veiksmai tačiau vyko...

Dienomis tirpdė sniegą deginami sodžiai, o armotų šoviniai, žemėse knisdamiesi, kėlė sniego huraganus! Visur buvo sąmyšis, triukšmas...

Karas ūžė.

Ūžė Lietuvos laukuose...

Savanoriai kovėsi. Dienas ir naktis tratėjo jų kulkosvaidžiai ir šautuvai.

Jie buvo savanoriai, todėl troško kraštui laisvės. Laisvės — ilgos jų prosenių senių, tėvų svajonės!..

Iš visos Lietuvos rinkosi vyrai: vieni žmonas ir mažus vaikus palikę, kiti mylimąsias arba vėl senas motinas ir tėvus... Troškimas kraštui laisvės atitraukė nuo pačių brangiausių... Visa palikę ėjo jie lieti kraują ir aukoti gyvybę tėvynės laisvės atgavimui... Retas iš kautynių grįždavo, o dar retesnis grįždavo sveikas: grįždavo savanoris — invalidas...

Ir tai vis dėl tėvynės laisvės...

Lietuvos lygumų kalneliuose išaugo mediniai kryžiai. Čia rado vietą savanoriai, kuriems neteko alsuoti visos tautos džiaugsminga laisve...

Kai saulė Lietuvos lygumomis nuslenka vakaruosna ir auksiniais spinduliais ima glamonėti apkerpėjusius laisvosios šalies medžiai šakas kapinėse ima ošti... Ošia vakarinę dainą miegantiems savanoriams...

Ir taip visuomet.

Kapinių medžiai, — tai vienintėliai ir amžini sargai trūnijančių savanorių kaulų...

Savanorių kapus kasmet apžiūri žmonės; žuvusių tėvai, žmonos, vaikai ir artimieji. Tada kapinių kryžiai linksta nuo vainikų ir gėlių...

Savanorius, pirmus maitintojus išalkusios tėvynės žemės, reikia gerbti. Jų kapai—visos tautos šventovė!

Po plačiašake pušele — kapas. Ant jo apaugęs samanomis kryžius:

A. A.
Juozas Budrys
savanoris
žuvo 1919 m. kovo mėn. 19 d.

Tas kapas kasmet būna aptvarkytas du kartus. Papuošia jį našlė žmona ir sūnus Vytautas...

(B. d.)

Tai daugelyje kraštų yra labai gerai suprasta ir minėtųjų tikslų siekti suorganizuoti specialūs didžiuliai įstaiginiai aparatai. Taip, be kitų vartojamų priemonių, jau seniai žinome Italijoje esančią specialią tautinės kultūros ministeriją, Vokietijoje viešojo auklėjimo ir informacijos ministeriją, pas mūsų kaimynus latvius viešųjų reikalų ministeriją ir tt.

Ne nuo šiandien aktuali ir pas mus panašios įstaigos steigimo mintis. Yyatingai ji pasidarė aktuali po žinomųjų kovo 19 d. įvykių, pajutus ligtolinio mūsų informacijos aparato netobulumą ir gyvą reikalą palaikyti glaudesnį ryšį tarp visuomenę informuojančių ir jos nuomonę formuojančių organų ir vyriausybės.

Dėl to tuoj po kovo 19 d. įvykių buvo nusistatyta visuomenės informavimą ir kitą kultūrinių reikalų tenkinimą sustiprinti ir pakreipti vieningesne linkme".

Naujai įsteigta Visuomeninio Darbo Įstaiga apima viešojo žodžio, spaudos, meno, parodų ir draugijinio gyvenimo sritis.

Jos žinioje yra lig šiol prie Telegramų agentūros „Eltos" veikiąs vidaus informacijų skyrius, Vidaus Reikalų Ministerijos žinioje esanti spaudos priežiūra, radiofonas ir kinų filmų cenzūra.

Šiai įstaigai vadovauti yra paskirtas generaliniu sekretoriumi (viceministro teisėmis) prof. Izidorius Tamošaitis. Spaudos skyriaus vadovu paskirtas red. V. Kemežys, kultūrinių reikalų skyriaus vadovu J. Razma.

Iš viso matyti, kad naujosios įstaigos tikslai ir uždaviniai yra platūs. Jos žinioje dabar yra visos sritys, kurios tik formuoja visuomenės nuomonę.

Vėliau manoma šios įstaigos veikimą žymiai praplėsti. Jos žinion pareis valstybės teatras ir kitos kultūrinės įstaigos.

Dabar ši įstaiga, siekdama savo tikslų, gali duoti viešų nurodymų, kurie yra privalomi visoms valstybinėms, savivaldybinėms ir kitoms viešosioms organizacijoms.

Pažymėtina, kad Visuomeninio Darbo Įstaigai pradėjus veikti, dabar Lietuvos Valstybėje kultūrinis gyvenimas pasidarė labiau gyvas ir ryškus. Visame krašte yra rengiamos įvairios šventės, kuriose dalyvauja vyriausybės nariai ir pats šios įstaigos vadovas viceministras prof. Iz Tomošaitis. Šios įstaigos dėka dabar Lietuvos spauda ir radijas daugiau gauna žinių apie visa, kas darosi Lietuvoje ir užsienyje. Dabar telegramų agentūra „Elta" dirba net trimis pakaitomis. Ji bendradarbiauja beveik su viso pasaulio valstybių panašiomis agentūromis ir teikia spaudai ir radijofonui daug tiesioginiu būdu gautų žinių.

Čekoslovakijos valstybė

Šiuo metu visoje Europoje, o gal net ir pasaulyje kalbama tik apie Čekoslovakiją. Jos klausimas ypač pasidarė aktualus po to, kai vokiečių kariuomenė užėmė Austriją, o tuo pačiu Čekoslovakija buvo Vokietijos apsupta iš trijų pusių. Jau tada galutinai paaiškėjo, kad Čekoslovakija atsidūrė dideliame pavojuje, o juo labiau, kad Vokietijos pasienyje ištisomis apskritimis gyvena vokiečiai. Persiėmę hitlerininkų partijos ideologija ir Berlyno kurstomi pradėjo vis labiau kelti galvas, vis daugiau reikalauti tokių dalykų, kurių jokia suverenė valstybė duoti negali. Tačiau Čekoslovakijos vyriausybė padarė didelių nuolaidų vokiečiams, kurie betgi tomis nuolaidomis nepasitenkino. Konfliktas tarp Vokietijos ir Čekoslovakijos pasidarė neišvengiamas, o kai šio mėn. 12 dieną Niurenberge Hitleris pasakė savo kalbą, konfliktas įėjo į sprendžiamąjį laikotarpį, kuris dar nepasibaigė.

Padėtis dar labiau susikomplikavo, kai netrukus Lenkija ir Vengrija taip pat pareikalavo, kad lenkų ir vengrų tautinių mažumų klausimas Čekoslovakijoje būtų taip pat išspręstas, kaip ir vokiečių.

Kaip visa tai vyko, plačiai informavome skaitytojus ir dabar informuojame. O šioje vietoje norime supažindinti su Čekoslovakijos valstybės istorija nors trumpai.

Čekoslovakija, kaip ir eilė kitų valstybių, 1918 metais ėmė organizuoti savo valstybę. Čekoslovakija iš kitų valstybių skiriasi visų pirma pavadinimu — Čekoslovakija. Kaip matome, jau pats pavadi nimas sako, kad šioje valstybėje yra ne viena, bet dvi dominuojančios tautos: Čekai ir Slovakai. Šios tautos dar 1918 metų vasarą Amerikoje pasirašė sutartį, kurioje pasižadėjo organizuoti vieną valstybę. Tai ir buvo įvykdyta 1918 metų pabaigoje, kada sugrįžę iš Rusijos Čekų legijonai sudarė būsimos Čekoslovakijos armijos pamatus. Nuo 1918 iki 1935 metų Čekoslovakijos prezidentu buvo Tomas Masarykas, vienas iš žymiausių Europos diplomatų ir mintytojų. Jam dėl senatvės atsisakius nuo valstybės vairo, prezidentu buvo išrinktas d-ras Benešas, taip pat vienas žymiausiųjų politikų. Jis prezidentu yra ir iki šiol.

Kaip minėta, Čekoslovakijoje dominuojančios tautos yra Čekai ir Slovakai. Be to, Čekoslovakijoje yra nemažai dar ir kitų tautų.

Oficialūs statistikos daviniai paduoda, kad 1930 metais Čekoslovakijoje buvo 14.729.576 gyventojai. Iš jų čekų ir slovakų 9.751.536, vokiečių — 3.231.000, vengrų — 692.000, ukrainų—549,000, lenkų—81.000,*) žydų — 186.000 ir kitų po mažiau. Iš viso tautinės mažumos Čekoslovakijoje sudaro — 33,8% visų gyventojų. Vadinasi, visą trečdalį.

Kaip matome, stipriausia tautinė mažuma yra **vokiečiai**, kurių priskaitoma apie pusketvirto milijono gyventojų. Bet tiek yra ne vien Sudetų krašte, bet visoje valstybėje. Be to, nemaža vokiečių dalis nepritaria Vokietijos politikai ir mieliau pasiliks Čekoslovakijoje negu prisijungs prie hitlerininkų valdomos Vokietijos. **Ukrainai**, kurių tarpe yra dalis rusų, iš viso nekelia klausimo apie prisidėjimą prie kurios kitos valstybės. O **slovakai**, kurių priskaitoma apie 3 milijonai, visada eis su Čekais, gindami valstybę, nes slovakai gerai žino, kad kol patys dar negali sudaryti valstybės, turėdami bendrą valstybę su Čekais, turi ir visas teises.

Šia proga reikia pažymėti, kad slovakų tarpe turi tam tikros įtakos kun. Hlinkos (neseniai mirusio) partija, kuri reikalavo slovakams pilnos autonomijos. Bet didesnė slovakų dalis su čekais sutaria, nors šiemet ypatingai buvo paaštrėję tarp čekų ir slovakų santykiai. Tai įvyko todėl, kad slovakų autonomistai buvo atvežę į Čekoslovakiją iš Amerikos Pitsburgo sutarties originalą ir reikalavo tą sutartį vykdyti.

Tačiau šiuo metu, kiek galima susivokti iš gaunamų žinių, slovakai su čekais eina ranka rankon ir du slovakai yra paskirti ministeriais.

Kas dėl **vengrų** ir **lenkų** tai šių tautinių mažumų likimas paaiškės vėliau.

Kalbant apie Čekoslovakiją, kuri šiuo metu pergyvena tragišką savo istorijoje laikotarpį, negalima nesuminėti jos armijos, kuri taikos metu turi 150.000 kareivių, pirmomis mobilizacijos valandomis gali pastatyti apie 900.000 žmonių, o karo metu gali sumobilizuoti apie 2.000.000. Žinoma taip pat, kad Čekoslovakijos armija yra labai gerai apginkluota, nes Čekoslovakija turi didelius naujoviškus ginklų fabrikus, kurie, gamindami kitoms valstybėms ginklus, savo armijai pagamina geriausios rūšies ginklų.

Visa tai rodo, kad Čekoslovakijos klausimas nėra toks lengvas išspręsti, kaip daugeliui rodosi ir todėl nenuostabu, kad Čekoslovakijos likimu yra taip susirūpinusios Europos didžvalstybės.

*) Pačių lenkų nuomone, šis skaičius neatitinka tikrenybę, nes esą Čekoslovakijoje iš viso yra apie 170.000 lenkų.

Čia matome Čekoslovakiją ir jos kaimynines valstybes. Žemėlapyje pažymėtos ir tautinės mažumos. Jei Čekoslovakija priims Hitlerio reikalavimus, tai Egero apylinkėje ir kitose vietose gyveną vokiečiai (juoda spalva) atiteks Vokietijai.

KORESPONDENCIJOS

Gervėčiai. *Pavyzdingi lietuviai tėvai.* „Aide" buvo trumpai rašyta, kad Gervėčių valsčiaus lietuvių atstovai šiomis dienomis lankėsi pas Vilniaus arkivyskupą ir mokyklų kuratorių, kur prašė, kad Gervėčių pradžios mokykloje lietuvių vaikams tikybos mokslas būtų dėstomas lietuvių kalba. Dabar tenka sužinoti ir to prašymo turinį.

Savo prašyme, kurį įteikė mokyklų kuratoriui, gervėtiečiai pirmiausia pažymėjo, kad Gervėčių mokyklos vadovybė lietuvių vaikų tėvams yra pranešusi, jog mokyklų inspektoriaus sprendimu šiais mokslo metais Gervėčių mokykloje tikybos mokslas nebus lietuviškai dėstomas.

Tai suminėję, lietuvių vaikų tėvai savo prašyme pareiškia, kad jie yra lietuviai, su vaikais namie kalbasi vien lietuvių kalba ir juos mokina lietuviškų poterių. Dėlto jie pažymi, kad norėtų savo vaikus tikybos lietuviškai mokyti ir mokykloje. Visa tai išdėstę, jie prašė mokyklų inspektoriaus sprendimą panaikinti ir duoti įsakymą, kad jų vaikai Gervėčių mokykloje tikybos mokslo būtų mokinami jų gimta lietuvių kalba, kad tikybą dėstytų kunigas (vietos klebonas) arba mokytojas, kuris gerai moka lietuvių kalbą.

Be to, tame pačiame prašyme dar yra suminėta, kad pernai Gervėčių mokykloje pamokos taip buvo sutvarkytos, kad tikybos pamoka lietuviškai visuomet būdavo po visų kitų pamokų ir vaikai ilgai turėdavo jų laukti. Dabar tėvai prašo, kad tokių nepatogumų jau nebebūtų.

Prie prašymo prijungtas lietuvių mokinių sąrašas ir prie kiekvieno mokinio pavardės yra jų tėvų parašai. Taip pat daug turi parašų ir bendras prašymas.

Kaip jau buvo „Aide" rašyta, mokyklų kuratorius pažadėjo šį gervėtiečių prašymą išspręsti teigiamai.

Gervė.

Geliūnai, Valkininko valsč. *Dėl pramogų* Čia kaimas turi 20 ūkininkų. Visi lietuviai. Ir kalba savo tarpe vien lietuviškai. Jaunimas, atrodo, taip pat turi aiškią lietuvišką tautinę sąmonę, bet jų pramogos sako ką kita. Pavyzdžiui, kai čia būna pasilinksminimo pramogos, tai atėję iš kitur nelietuviai vaikinai yra didesni šeimininkai, negu vietiniai. Atėję pas juos nelietuviai gali savo kalba ir ratelius tvarkyti ir šokius vesti, o vietiniai savo kalba ratelių nė nepabando. Kitur taip nebūna.

Dzūkas.

Peleniai, Švenčionių apskr. *Pieninės veikla.* Užpernai čia buvo mėginta steigti Daugėliškų lietuvių suorganizuotos pieninės filija — pieno nugriebimo punktas. Bet tam nebuvo gautas leidimas. Paruoštas namas stovėjo tuščias iki pernai metų rugpiūčio mėnesio, kada čia buvo įsteigta Ignalino (nelietuvių) pieninės filija.

Pradžioje Ignalinos pieninė už pieną mokėjo nepigiai. Bet šiemet, kai atsirado didesnis pieninės narių skaičius ir atsirado daugiau pieno, — pradėta mokėti pigiau.

Jeigu pienas nebus pabrangintas, vietos ir apylinkės ūkininkai yra nusistatę iš pieninės narių skaičiaus išsibraukti, nes bijo, kad taip veikdama pieninė gali subankrutuoti.

Tai Žinąs.

Seinai, Suvalkų apskr. *Lietuvių parapijiečių reikalai.* Seinų parapija yra mišri. Vieną pusę parapijiečių sudaro lietuviai, kitą—lenkai.

Šį mėnesį Seinų bažnyčioje buvo misijos, kurias vedė iš gilumos Lenkijos parkviesti du vienuoliai. Tie vienuoliai pamokslus sakė vien lenkų kalba, nes lietuviškai nemokėjo. Lietuviai parapijiečiai, jų pamokslų nesuprasdami, į misijas nesilankė. Tai pastebėjęs vietos klebonas kun. Astasevičius, kitą dieną sakydamas lietuviams pamokslus, aiškinosi lietuvių vienuolių nesuradęs ir todėl pasikvietęs vien lenkus. Bet kitą kartą žadėjo vietoj vienuolių paieškoti lietuvių kunigų pamokslams sakyti.

Šio mėnesio 17 d. Seinų bažnyčioje buvo apylinkės pradžios mokyklų mokinių išpažintis. Daugumas vaikų buvo lietuviai. Ta proga buvo pasakytas pritaikintas pamokslas, bet lietuviško pamokslo nebuvo. Panašiai buvo ir per bendras lietuvių ir lenkų ligonių pamaldas, kurios įvyko šiemet liepos mėnesį.

Seinuose gyvena lietuvis senelis kun. kanauninkas Dvaranauskas, kuris visomis išgalėmis stengiasi lietuviams patarnauti. Bet ne visuomet jis gali tai padaryti, nes kai kam tai nepatinka.

Tenka girdėti, kad Seinų parapijos lietuviai ketina siųsti savo atstovus pas Lomžos vyskupą, kad jam nušviestų visus šios parapijos lietuvių dvasinius reikalus. *Eglis.*

Vėžionys, Lydos apskr. *Dar nenutautėjęs.* Kartą šią vasarą eidamas iš Kalesnykų užėjau pasiteirauti Vėžionysna. Perėjęs pamačiau, kad tai didelis sodžius — 80 ūkininkų. Eidamas užvijau būrelį vietos jaunimo, kuris savo tarpe kalbėjosi nelietuvių kalba. Aš tačiau į juos prabilau lietuviškai. Jie taip pat su manimi ėmė kalbėti lietuviškai. Aš juos už tai pagyriau ir ėmiau teirautis, kas pas juos girdėti. Jie man šį tą pasakė apie savo pramogas.

Tą pačią dieną čia buvo jaunimo pramoga. Aš ten nuėjęs taip pat su jaunimu kalbėjausi tik lietuviškai. Ir pasirodė, kad visi vaikinai ir visos merginos dar nėra užmiršę lietuvių kalbos. Taip pat su manimi lietuviškai kalbėjosi vyrai ir moterys. Tačiau savo tarpe ir vieni ir kiti lietuvių kalbos jau nebevartoja. Jaunimas lietuviškas dainas jau yra užmiršęs, o kitomis kalbomis neišmokęs. Todėl jo pramogos jau nėra gražios ir įdomios.

Dzūkas.

Kas gi tas Čemberlenas?

Žmogus, kuris dar pora savaičių atgal ramiai sau žvejojo Škotijos vandenyse, šiuo metu yra viso pasaulio dėmesio centru. Pajutęs pavojų, Čemberlenas metė meškeres į šalį ir, įsėdęs į vieną iš greičiausių lėktuvų, išskrido žvejoti taikos.

Prieš 69 metus Birminghame Nevilis Čemberlenas išvydo pasaulį. Jo tėvas Čemberlenas buvo pirklys. Nevilis turėjo šešiais metais vyresnį brolį Austeną (ne vienos motinos). Jaunas Nevilis mėgdavo vaikščioti po laukus ir stebėti paukščius. Gamtos pamėgimas yra charakteringas Čemberlenui ir po šiai dienai.

Jo mėgiamiausias sportas — žvejyba. Net ir grįždamas iš garsiosios politinės kelionės pas Hitlerį, Č. sustojo vienam kaimely pasišnekėti su smuklės savininku apie žvejybos perspektyvas.

Politika Nevilis nesidomėjo. Būdamas 21 metų, jis išvyko į Vakarų Indiją prižiūrėti tėvo plantacijų. Plantacijos buvo didelės, bet apleistos. Cukrinių nendrių auginimas nepavyko. Tada tėvas nutarė ten pasiųsti savo sūnų iškultivuoti tuos jokios naudos neduodančius laukus. Nevilis mėgino auginti kanapes, bet ir tos nenorėjo augti, ir po septynerių metų darbo rezultate gavosi niekas.

Grįžo atgal į Europą. Aukštojo mokslo Nevilis nėjo. Jis neturi jokių titulų, kuriais yra gausiai apdovanoti Anglijos aristokratai.

46 metų būdamas Nevilis Čemberlenas tapo Birminghamo burmistru. Po nepasisekimų Indijoj jis vėl atsigavo ir rado gerą dirvą sunaudoti savo energijai ir gabumams. Būdamas burmistru, jis daug gero padarė savo gimtajam miestui ir įsigijo visų simpatijas. Tarp kitko buvo direktorium kelių prekybinių bendrovių. Čemberlenas vedė 1911 m. Jo žmona buvo jam daugelyje atsitikimų geriausias pagelbininkas jo sunkiame darbe. Ji mėgsta muziką, yra gera šeimininkė ir puiki virėja. Čemberlenas mėgsta namų idiliją.

Neina į kinus, nemoka vairuoti automobilio. 1916 metais jau atsidarė nauja era. Ministeris Pirmininkas Lloyd George pakvietė jį būti nacionalinės tarnybos direktorium ir organizuoti militarinę ir civilinę žmonių jėgą. Lloyd George tačiau nusivylė naujuoju direktorium ir savo memuaruose rašo apie jį, kaipo apie provincialą be iniciatyvos. Čemberlenui tačiau patys ministeriai trukdė darbą ir dėlto nenuostabu, kad jis tokiose sąlygose mažai galėjo nuveikti.

Į parlamentą pateko Č. tik būdamas 49 metų amžiaus. Kurį laiką turėjo Pašto, Finansų ir Sveikatos ministerijas. Būdamas finansų, ministeriu sutvarkė kritiškoj padėty esantį biudžetą, bet šiaip niekuo ypatinga nepasižymėjo.

Tikroji Čemberleno žvaigždė užtekėjo sulaukus jam 68 metų amžiaus, kada jis pakeitė tik vienais metais už jį senesnį Balduiną, kuris pasitraukė dėl senumo...

Nevilis Čemberlenas tapo Didžiosios Britanijos Ministeriu Pirmininku. Ir nuo to laiko Čemberleno vardas, iki šiol mažai žinomas, pradėjo legendariniai kilti.

Visą savo politinę karjerą yra pašventęs taikai išsaugoti, kartais paaukojant ir prestižą.

Yra nepaprastai drąsus ir nebijo opozicijos. Tiesai tiesiog žiūri į akis ir nemėgsta vingių. Jis atsisakė saugoti britų laivus, plaukiančius į Ispaniją pasipelnymo tikslais, nes jų apsaugojimas būtų galėjęs įtraukti Angliją į karą, o karas gali būti Imperijai pražūtingas. Jis taip pat išdrįso pareikšti, kad Anglijai nereikią auginti daugiau žemės ūkio produktų, kad nesusilpnintų dominijų ir tų kraštų, kurios yra priklausomos nuo Anglijos rinkų, ir kurių įpirkimai Anglijoj yra dideli.

Jo realios politikos aukomis buvo populiarusis Užsienių Reikalų ministeris Edenas, Aviacijos ministeris Lordas Swintonas.

Niekas negali abejoti Čemberleno gerais norais išlaikyti taiką. Tos taikos dėliai jis pamynė visas tradicijas ir nežiūrėdamas į prestižą, nusižemino tiek, kad pats pasisiūlė apsilankyti pas Anglijos sąjungininkių priešą — Hitlerį. Čemberleinas priduoda daug galios asmeniškam kontaktui tarp atsakingų valstybių vyrų. Dėl to jis ir nutarė pamatyti asmeniškai Hitlerį ir išgirsti jo nuomonę.

Tolimesni įvykiai. Įdomu pastebėti, kad Čemberleinas sulaužė dar vieną tradicinį principą: kaip kompensaciją už Sudetus — didžiosios valstybės žada garantuoti Čekoslovakijos naujųjų sienų neliečiamybę. Tuo būdu Anglija atsisako nuo savo senos politikos—neutralumo ir pasiima įsipareigojimus Europoje.

Pasaulis prieš anglų posūkį, taigi ir prieš Čemberleną bruzda, bet Nevilis ramus — jis mano, kad taiką bent laikinai išgelbėjo.

Iš „XX A".

VILNIAUS KRONIKA

Mūsų jaunieji studentai

Kiek šiais mokslo metais Vilniaus universitete bus naujų lietuvių studentų, tuo tarpu tikslių žinių dar nėra. Bet jau paaiškėjo, kiek bus studentų tuose fakultetuose kur stojant reikia laikyti konkursiniai egzaminai. Būtent, į medicinos fakultetą laikė konkursinius egzaminus 6, priimta tik vienas; į farmacijos skyrių laikė 6, priimta 4; į agronomijos skyrių tuo tarpu priimta tik vienas.

Mirė kun. Michnevičius

Rugsėjo 24 d. Vilniuje staiga tragiškai mirė ilgametis Bernardinų bažnyčios vikaras kun. Michnevičius.

Iš Vilniaus magistrato darbų

Vilniaus miesto magistratas šiomis dienomis turėjo savo narių antrąjį poatostoginį posėdį, kuriame tarp kitko nutarta paremti Čekoslovakijos lenkų prijungimą prie Lenkijos ir išaiškinta, kas statys Turniškėse hidroelektros stotį. Sužinota, kad tą hidroelektros stotį statysianti susisiekimo ministerija, kuri paskui ją atiduosianti Vilniaus miesto magistratui eksploatuoti.

Vilniaus miesto magistratas sparčiai ruošiasi Seimo rinkimams. Jis turi paruošti rinkikų sąrašus, parūpinti rinkimų dienai būstines ir kt. Šiam reikalui jis yra numatęs išleisti 20.000 auks. Rinkikų sąrašams sudaryti pasiūlė dauglau kaip 300 bedarbių inteligentų. Jie visi įteikė prašymus. Tačiau magistratas galės duoti darbo tik 75 žmonėms.

Mūsų pasiūlymas ir pastaba „Kurjer Wileński" redakcijai

Paskutiniu metu artimas vietos Ozonui dienraštis „Kurjer Wileński" įsivedė skyrių „Už artimiausios sienos", kuriame deda žinių iš Lietuvos gyvenimo. Toksai sumanymas labai pageidaujamas, tik štai ką pastebėjome.

Pavyzdžiui, paskutiniame „Už artimiausios sienos" skyriuje randame skirtingu šriftu įdėtą žinią apie baudas už mokymą lenkiškai. Toje žinioje paduodamos kelios nubaustųjų asmenų pavardės ir 14 tėvų, kurie taip pat esą nubausti. Galėjo būti ir taip, bet ar negeriau būtų rašant apie tai pranešti, kada, kas ir kur nubaudė už mokymą lenkiškai, taip pat būtų pageidaujama pranešti nubaustųjų tėvų vardai, pavardės ir gyvenamoji vieta, nes be viso to žinios atrodo arba įtartinos arba kartojamos.

Mes, pavyzdžiui, rašydami savo spaudoje apie panašius įvykius iš šio krašto lietuvių visuomenės gyveimo, tiksliai rašome visas smulkmenas. Ar negalėtų panašiai elgtis ir „K. W.", nes, mūsų įsitikinimu, yra tai sąžiningumo klausimas.

Be reikalo „Kur. Wil." plėšojasi dėl Prapuolenio knygos, kuri buvo išleista Vilniuje dar 1913 metais. Toji istorinė knyga, parašyta remiantis nenginčijamais dokumentais ir faktais, Lietuvos-Lenkijos santykiams tikrai nepakenkia, nes lietuviai Prapuolenio knygą seniai yra perskaitę.

Po Ostrovskio-Ancukevičius

Ilgus metus buvęs Vilniaus gudų gimnazijos, o vėliau filijos direktorius Ostrovskis prieš keletą metų buvo perkeltas į Lodzę. Gudų filijos direktoriumi paliko Ancukevičius.

„Kur. Wil." pranešimu, šiomis dienomis ir Ancukevičius buvo iškeltas iš Vilniaus, tik ne į Lodzę, bet į Lomžą, kur paskirtas vienos lenkų gimnazijos mokytoju.

„Loppo" savaitė.

Rugsėjo 25 d. prasidėjo lenkų „Loppo" (Oro Gynimo Lyga) savaitė. Vilniuje tą dieną Katedroje-Bazilikoje buvo pamaldos, „Loppo" organizacijos narių paradas, aukų rinkliava ir Katedros-Bazilikos aikštėje buvo parodyta, kaip gali būti ginamas miestas nuo priešo puolimo iš viršaus. Ta proga buvo paleista akis erzinančių dujų.

Smalsuoliai greit išsiskirstė betrindami savo ašarotas akis.

Daužomi žydų langai

Vilniaus lenkų laikraščiai rašo, kad šiomis dienomis jau kelintą kartą buvo išdaužyti vyriausiojo Vilniaus žydų rabino ir dabar paleistojo seimo atstovo Rubinšteino gyvenamojo buto langai. Taip pat išdaužyti langai ir Žydų Darbo Pagalbos mokyklos, kuri yra Subačiaus gatvėje.

Kaune leidžiamas liaudes melodijų rinkinys

Lietuvių Tautosakos Archvas Kaune netrukus išleis „Tautosakos Darbų" V tomą, kurį visą sudarys atrinktos lietuvių liaudies melodijos. Bus pirmą kartą paskelbta 350 melodijų: 117 aukštaičių dainų, 22 žemaičių, 13 Klaipėdos krašti, 42 suvalkiečių, 123 dzūkų, 16 žaidimų—šokių ir 17 liaudies instrumentų melodijų. Beveik visos šios melodijos yra surinktos 1934-1938 m. laikotarpyje, tačiau tai yra seniausioji ir gražiausioji lietuvių liaudies kūryba, kaip melodiju, taip ir teksto atžvilgiu. Šiam leidiniui ruoštasi apie du metu, peržiūrėta apie 15 000 melodijų ir atrinkta pačios būgingosios ir plačiau nežinomos melodijos.

Lietuvių Tautosakos Archyvas ir toliau teberenka visokias lietuvių liaudies melodijas. Dažnai į Kauną pakviečiami seni dainininkai; pav., šiomis dienomis buvo pakviesta iš provincijos viena 103 metų senutė, kuri padainavo per 40 dainų.

Įvairumai

Šimtamečių klubas

Londone neseniai įsteigtas šimtamečių klubas. Jo nariai negali būti jaunesni kaip šimto metų. To klubo pirmininkas įtikinėja, kad šiais laikais žmonės turį daug daugiau šansų sulaukti šimto metų. Sako, dabar esąs geresnis maistas, tobulesnė sanitarija, tobulesnė medicinos pegalba ir kt. To klubo surinktomis žiniomis, moterys paprastai ilgiau gyvena už vyrus. Gal būt, girdi, dėl to, kad moterys mažiau geria ir mažiau rūko. To paties klubo žiniomis, šiuo metu pasaulyje esą apie 2500 šimtamečių.

Išnyks bulių kovos Ispanijoje

Bulių kovos — tai tautinis ispanų žaidimas. Kaip Amerikoje boksas, Anglijoje arklių lenktynės, taip Ispanijoje bulių kovos sutraukia aibes žiūrovų. Prasidėjus Ispanijos naminiam karui, suprantama, bulių kovos turėjo būti retesnės arba ir visai išnykti. Nuslinkus nuo kai kurių vietų karo audrai, vėl pradėta rengti bulių kovos. Tačiau nacionalistų Ispanijoje jos nebeturi pusės tokio pritarimo, koks buvęs anksčiau.

Vokiečių spauda rašo, kad, reikia manyti, jog bulių kovos visai nebebus rengiamos. O taip atsitiksią dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, generolas Franco bulių kovoms nepritaria. Vieton bulių kovų, jis bevelija žiūrėti futbolo rungtynių. Šiuo metu Ispanijoje nėra gerų toreodorų, kadangi visi jauno amžiaus vyrai kovoja fronte. Be to, ispanų jaunimo organizacijos stengiasi savo nariams surasti naujų padoresnių žaidimų, negu kruvinos bulių kovos. Jau dabar kai kurios bulių kovų arenos paverstos futbolo ar kitokių sportų aikštynais.

KAS BUS TOLIAU?

biausiai kaltina vyriausybę už tai, kad ji padarė vokiečiams niekuo nepagrįstų nusileidimų, neatsiklaususi parlamento. Todėl opozicija griežtai reikalauja kuo greičiau sušaukti parlamentą.

Didelį įspūdį padarė ilgamečio Anglijos uzsienių reikalų ministerio Edeno pasakyta per radiją kalba, kuri buvo transliuota ir Amerikon. Min. Edenas taip pat pasmerkė didžvalstybių praktikuojamus grasinimus mažosioms valstybėms. Toki metodai, min. Edeno nuomone, taikos nesustiprins, nes pradėjus taip elgtis didžvalstybių apetitai didės ir tuo pačiu jėga paglemž teisę.

Kariško pobūdžio parėdymas

Pausiau oficiališka Lenkijos telegramų agentūra Iskra paskelbė lenkų spaudoje pranešimą, kad Lenkijos kariškos valdžios parėdymu, kai kuriose kariuomenės dalyse šiomis dienomis buvo sulaikyti senesniųjų metų pašauktieji pratimams atsarginiai.

Šio mėn. 23 dieną Varšuvoje buvo įsteigtas biuras, kuriame galima užsirašyti į Užolzės lenkų korpusą; jis esąs organizuojamas iš pabėgusių Čekoslovakijos lenkų ir iš šiaip savanorių.

Sovietų Rusijos intervencija
ir Lenkijos atsakymas

Oficiališkai pranešama, kad Sovietų Rusijos užsienių reikalų komisaro pavaduotojas Potiomkinas šio mėn. 23 dieną Lenkijos ambasadoriaus pavaduotojui Maskvoje pareiškė:

Iš įvairių šaltinių Sovietų Rusijos vyriausybė gavo pranešimų, kad Lenkijos kariuomenė, sutraukta prie Lenkijos—Čekoslovakijos sienos rengiasi jėga užimti Čekoslovakijos valstybės dalį. Tokių žinių Lenkijos vyriausybė neužginčijo. Sovietų Rusijos vyriausybė laukia, kad tai netrukus bus padaryta.

Jeigu tos žinios nebūtų užginčytos ir jeigu Lenkijos kariuomenė užimtų Čekoslovakijos respublikos dalį, Sovietų Rusijos vyriausybė laiko reikalingu įspėti Lenkijos vyriausybę, kad, remiantis 1932 metų nepuolimo sutarties antruoju punktu, Sovietai būtų priversti, padarius agresijos aktą, atsisakyti nuo sutarties apie tai neįspėjant.

Į tai Lenkijos ambasadoriaus pavaduotojas atsakė, kad parėdymai, padaryti valstybės saugumo sumetimais, priklauso tik Lenkijos vyriausybei, kuri neturi pareigos prieš kiekvieną aiškintis, ir kad Lenkijos vyriausybė gerai žino sutartis, kurias pasirašė. Be to, buvo pareikštas dėl kalbamo demaršo nusistebėjimas, nes prie Lenkijos-Sovietų Rusijos sienos nepadaryta jokių specialių parėdymų.

×

Lenkų spauda įvairiai pasisakė dėl šio Sovietų Rusijos demaršo. Vieni lenkų laikraščiai vadina tai provokacija, kiti nepriduoda jam jokios reikšmės, dar kiti įrodinėja, kad tuo būdu Maskva norėjusi pataisyti blogą įspūdį, kuris buvo susidaręs po Litvinovo kalbos Ženevoje.

Prancūzų ministeriai vėl Londone

Sugrįžus Čemberlenui į Londoną, tuojau buvo sušauktas Anglijos ministerių kabineto posėdis, kuriame Čemberlenas pranešė apie pasikalbėjimus su Hitleriu. Be to, šį klausimą sureferavo kalaliui užsienių reikalų ministeris Halifaksas.

Kadangi Anglia su Prancūzija eina ranka rankon, tai Prancūzijos ministeriai vėl buvo pakviesti į Londoną, kur jie atvyko šio mėn. 25 dieną (sekmadienį) ir tą dieną prasidėjo pasitarimai dėl susidariusios padėties. Telegramų pranešimu, Anglijos ir Prancūzijos ministeriai tarėsi visą sekmadienį iki vidunakčio. Po to, 1 val. naktį (jau pirmadienį) buvo sušauktas Anglijos ministerių kabineto posėdis, kuris taip pat užtruko kelias valandas. Pirmadienio (IX-26 d.) rytą dar buvo nepaskelbta apie tuos pasitarimus jokių pranešimų.

Hitleris vėl kalbės

Šio mėn. 25 dieną visi vokiečių laikraščiai ir radijas pranešė, kad pirmadienį (IX-26 d.) Hitleris Berlyne pasakysiąs svarbią politinę kalbą, kuri bus pašvęsta Čekoslovakijos klausimui.

Galimas daiktas, kad Hitleris savo kalboje pakartos tuos pačius punktus, kuriuos išdėstė memoriale, ar gal pasakys ir naujų dalykų.

×

Apie laukiamą Hitlerio kalbą ir apskritai apie susidariusią padėtį Europoje pasistengsime plačiai painformuoti skaitytojus kitame „Aido" numeryje.

„Paskutinis pasiūlymas"

Oficiališkai pranešama, kad Vokietijos politiniai sluoksniai yra tos nuomonės, kad Hitlerio memorialas, įteiktas Čekoslovakijos vyriausybei Čemberlenui tarpininkaujant, yra paskutinis taikingumo pasiūlymas.

Tie patys politiniai sluoksniai pažymi, kad jeigu šį pasiūlymą Čekai atmes, tai tuo pačiu teks jiems atsakomybė už tolimesnių įvykių eigą.

Iki šiol tačiau vis dar oficiališkai nepranešama, ko Hitleris pareikalavo įteikdamas Čemberlenui memorialą. Spėjama tiktai, kad Hitleris kategoriškai pareiškęs, kad jau spalių 1 dieną dalis Sudetų krašto turinti būti atiduota Vokietijai, o kita dalis kiek vėliau.

Iš šių gandų daroma išvada, kad iki spalių 1 dienos Čekoslovakijos kariuomenė turinti išeiti iš Sudetų krašto.

Ko reikalauja vokiečiai

Paskutiniu metu paaiškėjo, kokius reikalavimus išdėstė savo memoriale Vokietijos kancleris Hitleris. Turimomis žiniomis, vokiečiai reikalauja, kad iki spalių 1 dienos Čekoslovakijos evokuotų tuos pasienio plotus, kurie yra nurodyti prie memorialo pridėtame žemėlapyje.

Iš tų kraštų Čekoslovakija turinti atitraukti kariuomenę, žandarmeriją ir policiją, o taip pat visus administracijos tarnautojus.

Čekoslovakija negalinti nieko tose vietose sunaikinti, nei kariuomenės, nei susisiekimo, nei kitų įtaisymų. Turinti paleisti iš kariuomenės ir policijos tų vietų vokiečius, kad jie galėtų sugrįžti namo. Turinti taip pat paleisti iš kalėjimų visus vokiečių kilmės kalinius.

Hitlerio memorialą, kuriame yra išdėstyti aukščiau paduotieji punktai, specialus Anglijos vyriausybės kurjeras atvežė į Prahą šio mėn. 24 dieną.

×

Kaip matyti iš trumpai atpasakoto memorialo turinio, Vokietijos kancleris Hitleris palietė tik Čekoslovakijos gyvenančių vokiečių klausimą.

Priims čekai Hitlerio reikalavimus, ar atmes?

Kadangi tik paskutiniu metu paaiškėjo, kokius reikalavimus Hitleris pastatė Čekoslovakijai, tai iki šiol dar nežinia, ar Čekoslovakijos vyriausybė šiuos reikalavimus priims, ar atmes.

Užsienio spauda visaip spėlioja, bet nieko aiškaus pasakyti negali. Prancūzų komunistų ir iš dalies socialistų spauda įrodinėja, kad Hitlerio reikalavimų iš viso negalima priimti. Kiti spaudos organai pataria čekams priimti Hitlerio reikalavimus.

Galutinis Čekoslovakijos vyriausybės šiuo klausimu nusistatymas paaiškės artimiausiu metu.

Godesbergas

Visa pasaulio spauda dabar labai plačiai rašo apie Godesbergą, tą gražųjį Pareinės miestelį. Čia įvyko Čemberleno ir Hitlerio pasitarimai, kurie turi didelės svarbos visos Europos ateities likimui. „Voelkischer Beobachter" rašo, kad sužinojus apie Čemberleno ir Hitlerio susitikimą atidėjimą 24 valandoms, godesbergiečių veidai iš karto ištysę. Jau tada čia buvo suvažiavę šimtai iš Reino krašto ir nusiamdę butus. Šiems smalsuoliams kelionės atidėjimas buvo didelis nusivylimas.

Dreeseno viešbutyje buvo viskas paruošta: darbo kambariai aprūpinti ištisomis telefonų aparatų baterijomis, salės ir laiptai išpuošti gėlėmis, įstatyti garsiakalbiai. „Godesbergo viešbutyje" yra sustoję žurnalistai iš visų Europos kraštų, Amerikos Jungtinių Valstybių ir Japonijos. Ypačiai garsiai esanti atstovaujama anglų spauda. Kai kurie anglų laikraščiai atsiuntę net po keturis savo bendradarbius. Daugelis prancūzų ir anglų žurnalistų studijuoja Reino padavimų ir pasakų prancūzinius ir anglinius leidimus, kad vėliau jais galėtų pajvairinti savo pranešimus.

Užsienio spauda rašo, kad Anglijos ministerio pirmininko Čemberleno vykimas yra sujaudinęs visą Vokietijos visuomenę. Ypačiai ta nuotaika ryškiai matyti Godesberge gyventojuose. Jei prieš keletą dienų kas nors būtų tvirtinęs, kad Čemberlenas taip greit Vokietiją aplankys du kartus, tuo niekas nebūtų tikėjęs. Tačiau kai ši garbė dabar tenka gražiam Pareinės poilsio Godesbergo miesteliui, tam iki pat paskutiniųjų dienų dar nenorėjo tikėti daugelis godesbergiečių, kurie paskutinėmis dienomis būriavosi prie Dreeseno viešbučio, kur sustojo valstybės kancleris Hitleris, ir prie Petesbergo, kur su savo palydovais buvo apsigyvenęs Anglijos ministras pirmininkas Čemberlenas. Tačiau istorinis likimas taip norėjo, kad šis svarbus susitikimas įvyktų gražiajame, Reino kairiajame krašte esančiame Godesbergo miestelyje, turinčiame 2.500 gyventojų ir labai pamėgtame įvairių turistų tiek iš vidaus, tiek iš užsienio dėl savo labai gražių apylinkių, erdvių viešbučių ir kitų patogumų.

Godesbergas yra tarp Bonnos ir Koblenzo, tik per 30 km nuo Kelno. Tai legendomis apipinta senovės germanų vietovė. Seniau Godesbergas buvęs vadinamas Vodenesbergu arba Votano kalnu, nes čia, pagal padavimus, buvusi senovės germanų dievaičio Votano šventovė. Dabartiniu vardu miestelis buvęs pradėtas vadinti tik 1282 metais. Apylinkėse praeityje būta didelių kovų. Senieji godesbergiečiai pasakoja apie padavimą, kad netoli Godesbergo kažkurioje kalnuotoje vietoje paskutines savo dienas praleidęs prancūzų tautinių pasakų didvyris Rolandas. Tai rodančios ir vadinamosios Rolando pilies liekanos, kurių iki šio laiko belikę tik vieni vartai. Godesbergas yra mėgstamas ir kanclerio Hitlerio. Jis čia yra buvęs 1933 metais, savo kelionės po Reino kraštą metu.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83